

## Źródła

Anonima diarjusz peregrynacji włoskiej, hiszpańskiej, portugalskiej (1595), wyd. Jan Czubek, Polska Akademia Umiejętności, Kraków 1925.

Bacon Francis, *Novum Organum*, przeł. Jan Wikarjak, przekład przejrzał, wstępem i przypisami opatrzył Kazimierz Ajdukiewicz, PWN, Warszawa 1955.

Castillo Bernal Díaz del, *Pamiętnik żołnierza Korteza, czyli prawdziwa historia podboju Nowej Hiszpanii*, wybór, przekład i przypisy Anna Ludwika Czerny, Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej, Warszawa 1962.

Crescenzi Pietro de, *O pomnożeniu y rozkrzewieniu wszelakich Pożytkow Ksiąg Dwoienaście Ludziom Stanu każdego, którzyby się uczciwym Gospodarstwem bawili, wielce potrzebne a pożyteczne*, Stanisław Scharffenberg, Kraków 1571.

Cygański Mateusz, *Myślistwo ptasze, w którym się opisuje sposob dostawiania wszelakiego ptaka*, Jakub Siebeneicher, Kraków 1584.

Czeniński Paweł, Kluk Jan Krzysztof, *Zoologia Czyli Zwierzętopismo, Dla Szkół Narodowych*, Drukarnia Nadworna Jego Królewskiej Mości i Komisji Edukacji Narodowej, Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych, Warszawa 1789.

Descartes René, *Rozprawa o metodzie*, przeł. Wanda Wojciechowska, PWN, Warszawa 1988.

Descartes René, *Zarzuty i odpowiedzi późniejsze*, przeł. Jerzy Kopania, Wydawnictwo Antyk, Kęty 2005.

Dwie wizyty legata papieskiego Enrica kardynała Caetaniego w Warszawie 1596–1597. Według relacji spisanej przez mistrza ceremonii Giovanniego Paola Mucantego, wyd. Jan W. Woś, przeł. Wiesława Słowik, Tadeusz Kaźmierk, *Miasto Stołeczne Warszawa*, Warszawa 1996.

F. de P. [właśc. F. de S.], *Relation d'un voyage de Pologne fait dans les années 1688 et 1689*, Paris 1858.

Falimirz Stefan, *O ziołach i o mocy ich*, Florian Ungler, Kraków 1534.

Forster Johann Reinhold, *A catalogue of the animals of North America... to which is added, short directions for collecting, preserving, and transporting, all kinds of natural history curiosities*, B. White, London 1771.

Gostomski Anzelm, *Gospodarstwo*, Jakub Siebeneicher, Kraków 1588.

Gostomski Anzelm, *Gospodarstwo, wstępem i objaśnieniami opatrzył Stefan Ingot*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1951.

Haur Jakub Kazimierz, *Oekonomika ziemiańska generalna*, Mikołaj Alexander Schedel, Kraków 1675.

[Haur Jakub Kazimierz], *Mercurius polski z dobremi nowinami, wesółemi wierszem opisany. Anno Domini 1702. II. Ephemeris albo dziennik pamiętny dwunastu obrazów*, Kraków 1697, fragmenty z rękopisu wyd. Roman Pollak, J.K. Haura wierszydło o górach, „Ziemia” 1938, nr 4.

Haur Jakub Kazimierz, *Skład abo skarbiec znakomitych sekretów oekonomiej ziemiańskiej*, Mikołaj Alexander Schedel, Kraków 1689.

Haur Jakub Kazimierz, Ziemiańska generalna oekonomika: obszerniejszym od przeszłej edycyey stylem suplementowana i we wszystkich punktach znacznie poprawiona, Drukarnia Akademii Krakowskiej, Kraków 1679.

Herberstein Zygmunt, Rerum Moscoviticarum commentarii, Johannes Oporinus, Basileae 1556.

Herodot, Dzieje, księga I: Klio, przeł. i oprac. Seweryn Hammer, Czytelnik, Warszawa 1959.

Hume David, Traktat o naturze ludzkiej, t. 2, przeł. Czesław Znamierowski, PWN, Warszawa 1963.

Jarzębski Adam, Gościniec abo krótkie opisanie Warszawy, Rubieszewski i Wrotnowski, Warszawa 1909.

Jundziłł Stanisław Bonifacy, Zoologia krótko zebrana, cz. 1: Zwierzęta ssące, Józef Zawadzki, Wilno 1807.

Kant Immanuel, Uzasadnienie metafizyki moralności, przeł. Mściław Wartenberg, De Agostini, Altaya, Warszawa 2002.

Klonowic Sebastian Fabian, Hebdomas, to jest Siedm tegodniowych piosnek wyjętych z Pierwszych Ksiąg Mojżeszowych kapituły pierwszej, co którego dnia Pan Bóg stworzył i jako siódmego dnia odpocznął, wyd. i oprac. Mieczysław Mejor, Elżbieta Wojnowska, Neriton, Warszawa 2010.

Kluk Jan Krzysztof, Zwierząt Domowych i Dzikich, Osobliwie Kraiowych, Historyi Naturalney Początki, Drukarnia Pijarów, Warszawa 1779.

Ksenofont, Wybór pism, oprac. Jerzy Schnayder, przeł. Seweryn Hammer i in., Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1966.

Księga pamiątkowa na 75-lecie „Gazety Rolniczej” 1861–1935, red. Jan Lutosławski, Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Lwowie, Warszawa 1938.

Loisel Gustave, Histoire des ménageries de l'Antiquité a nos jours, Octave Doin et Fils, Paris 1912.

Lustracja dóbr królewskich województwa rawskiego 1564 i 1570, oprac. Zofia Kędzierska, PWN, Warszawa 1959.

Ładowski Stanisław, Historya Naturalna Krolestwa Polskiego, Czyli Zbior krotki [...] Zwierząt, Roślin y Mineratów [...], Ignacy Grebel, Kraków 1783.

Mikołaja Hussowskiego pieśń o żubrze jego postaci, dzikości i o polowaniu na niego, przeł. Jan Kasproicz (przekład listu do Królowej Bony Mieczysław Wiśniowski), Białowieski Park Narodowy, Białowieża 1994.

Montaigne Michel de, Próby, przeł. Tadeusz Boy-Żeleński, Wydawnictwo Hachette Polska, Warszawa 2009.

O myślistwie, koniach i psach łowczych. Książek pięcioro z lat 1584–1690, Józef Rostafiński, Akademia Umiejętności, Kraków 1914.

Pasek Jan Chryzostom, Pamiętniki, wyd. Jan Czubek, Polska Akademia Umiejętności, Kraków 1929.

Petrycy Sebastian z Pilzna, Ekonomia Arystotelesowa albo raczej nauka domowego gospodarstwa, Drukarnia Łazarzowa, Kraków 1601.

Piotra Crescentyna Księgi o gospodarstwie y o opatrzeniu rozmnożenia rozlicznych pożytkow, każdemu stanowi potrzebne, Helena Unglerowa, Kraków 1549.

Plater Stanisław, Mała Encyklopedia Polska, t. 1, Ernest Günther, Leszno–Gniezno 1841.

Pliniusz Sekundus Gajusz, Historia naturalna, t. 2: Antropologia i Zoologia. Księgi VII–XI, red. Patrycja Maj-Palicka, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2019.

Radoliński Wojciech, Pamiętnik podróży odbytej w roku 1661–1663 po Austryi, Włoszech i Francyi, wyd. Zygmunt Celichowski [nakł. wydawcy], Toruń 1874.

Radziwiłł Mikołaj Krzysztof „Sierotka”, Podróż do Ziemi Świętej, Syrii i Egiptu 1582–1584, oprac. Leszek Kukulski, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1962.

Rej Mikołaj, Żywot człowieka poczciwego, oprac. Julian Krzyżanowski, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1956.

Rousseau Jean Jacques, Trzy rozprawy z filozofii społecznej, przeł. Henryk Elzenberg, PWN, Warszawa 1956.

Rywocki Maciej, Księgi peregrynackie (1584–1587), wyd. Jan Czubek, Akademia Umiejętności, Kraków 1910.

Sarnecki Kazimierz, Pamiętniki z czasów Jana Sobieskiego, t. 1, red. Stanisław Sierpowski, Oficyna Wydawnicza Foka, Wrocław 2010.

Sarnicki Stanisław, Descriptio veteris et novae Poloniae cum divisione eiusdem veteri et nova, adiecta est [...] Russiae inferioris description [...] et Liouoniae iuxta Odoporicon exercitus Polonici redeuntis ex Moschouia [...], Aleksy Rodecki, Kraków 1585.

Schulz Joachim Christoph Friedrich, Podróże Inflantczyka z Rygi do Warszawy i po Polsce w latach 1791–1793, przeł. Józef Ignacy Kraszewski, oprac. Wacław Zawadzki, Czytelnik, Warszawa 1956.

Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, t. 14, red. Bronisław Chlebowski, Kasa im. Józefa Mianowskiego, Warszawa 1895.

Sprawa a lekarstwa końskie przez Conrada królewskiego kowala doświadczone: nowo s pilnoscia przełożone, a napirwey o poznaniu dobrego konia, wyd. Andrzej Berezowski, Akademia Umiejętności, Kraków 1905.

[Starowski Szymon], Wady staropolskie. Przedruk dzieła Robak sumienia złego, człowieka niebogobojnego i o zbawienie swoje niedbatego, wydane w pierwszej połowie XVII wieku, wyd. Józef Czech, PAN Biblioteka Kórnicka, Kraków 1853.

Strumieński Olbrycht, O Sprawie, Sypaniu, Wymierzaniu y Rybieniu stawów: także o Przekopach o Wazeniu y prowadzeniu Wody. Książki wszystkim gospodarzom potrzebne. Przez Olbrychta Strumieńskiego z Mysłowic Urzędnika Balickiego wydane, Łazarz Andrysowic, Kraków 1573.

Tomasz z Akwinu św., Suma teologiczna, t. 12: Wady i grzechy, przeł. i oprac. Feliks W. Bednarski, Katolicki Ośrodek Wydawniczy „Versitas”, Londyn 1985.

Warron Marek Terencjusz, O gospodarstwie rolnym, przeł., wstępem i komentarzem opatrzył Ireneusz Mikołajczyk, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1991.

Zbiór dziejopisów polskich we czterech tomach zawarty: Tom pierwszy Kronika Marcina Bielskiego, Drukarnia Jego Królewskiej Mości i Rzeczypospolitej oraz XX. Societatis Jesu, Warszawa 1764.

## Opracowania

Adamska Monika, Odrzańskie wyspy Opola - Bolko i Pasieka. Historia, rozwój przestrzenny i walory krajobrazu, "Prace Komisji Krajobrazu Kulturowego" 2016, nr 33, s. 137-153.

Arabas Iwona, Losy kolekcji księżnej Anny Jabłonowskiej na podstawie dokumentów z archiwum Rosyjskiej Akademii Nauk w St. Petersburgu, "Kwartalnik Historii Nauki i Techniki" 2009, t. 54, nr 2, s. 95-108.

Badura Janusz i in., Szczątki nosorożca (*Stephanorhinus* sp.) oraz daniela (*Dama dama*) odkryte w osadach kopalnego jeziora eemskiego na Równinie Gorzowskiej, "Przegląd Geologiczny" 2017, t. 65, nr 4, s. 219-226.

Bancroft Edward, *An Essay on the Natural History of Guiana, in South America*, Arno Press, New York Press, New York 1971.

Baratay Éric, *Zwierzęcy punkt widzenia. Inna wersja historii*, przeł. Paulina Tarasewicz, Wydawnictwo w Podwórku, Gdańsk 2014.

Barycz Henryk, Nieznany diariusz podróży po Włoszech z końca wieku XVI, "Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej" 1955, z. 5, s. 46-78.

Bauer Aaron, Ceregato Alessandro, Delfino Massimo, The Oldest Herpetological Collection in the World: the Surviving Amphibian and Reptile Specimens of the Museum of Ulisse Aldrovandi, "Amphibia-Reptilia" 2013, t. 34, z. 3, s. 305-321. <https://doi.org/10.1163/15685381-00002894>

Benincasa Zuzanna, "Si vivariis inclusae ferae"... Status prawny dzikich zwierząt żyjących w 'vivaria' i parkach myśliwskich w prawie rzymskim, "Zeszyty Prawnicze" 2013, t. 13, nr 4, s. 5-41. <https://doi.org/10.21697/zp.2013.13.4.01>

Bernatowicz Tadeusz, *Alba. Od renesansowej willi do kompozycji krajobrazowej. Z badań źródłowych nad architekturą ogrodów na Kresach*, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Warszawa 2009.

Bernatowicz Tadeusz, "Entre éventail et étoile". Zwierzyńce w osiemnastowiecznej Polsce i ich europejskie związki, "Barok" 1997, t. 4, nr 1, s. 105-118.

Białocerkiewicz Jan, *Status prawny zwierząt. Prawa zwierząt czy prawna ochrona zwierząt*, Wydawnictwo TNOiK "Dom Organizatora", Toruń 2005.

Bielecki Konrad, Recepcja egzotycznych stworzeń i ich wizerunków we wczesnonowożytnej Europie. Przykład nosorożca "lizbońskiego", "Rocznik Antropologii Historii" 2013, R. III, nr 2 (5), s. 259-276.

Bieńkowski Tadeusz, *Wiedza przyrodnicza w Polsce w wieku XVI*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1985.

Bołdyrew Aleksander, Hodowla i handel końmi w Polsce XVI w., "Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych" 2009, t. 69, s. 31-90.

Bończak-Kucharczyk Ewa, Maroszek Józef, Kucharczyk Krzysztof, *Katalog parków i ogrodów zabytkowych dawnego województwa białostockiego stan z 1988 roku*, t. 1, Białostockie Towarzystwo Naukowe, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Białymstoku, Białystok 2000.

Brud Władysław, Konopacka-Brud Iwona, Podstawy perfumerii. Historia, pochodzenie i zastosowanie substancji zapachowych, Oficyna Wydawnicza MA, Łódź 2009.

Brzęk Gabriel, Historia zoologii w Polsce do 1860 roku, "Prace Komisji Historii Nauki Polskiej Akademii Umiejętności" 2001, t. 3, s. 115-158.

Brzęk Gabriel, Krzysztof Kluk, Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, Warszawa 1957.

Brzęk Gabriel, Krzysztof Kluk jako szermierz postępowych idei społecznych polskiego Oświecenia, "Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska", Sectio F, Nauki Filozoficzne i Humanistyczne, 1955, t. 10, s. 49-78.

Byzantine Garden Culture, red. Antony Littlewood, Henry Maguire, Joachim Wolschke-Bulmahn, Dumbarton Oaks Trustees for Harvard University, Washington DC 2002.

Cellauro Louis, In Search of a Setting for Learning in Roman Antiquity: Renaissance Surveys of Varro's Garden Museum in Cassinum, "Renaissance Studies" 2015, t. 29, nr 2, s. 204-226.

<https://doi.org/10.1111/rest.12061>

Chomętowski Władysław, Jan Ostroróg, wojewoda poznański, mówca i pisarz z czasów Zygmunta III, Biblioteka Warszawska, Warszawa 1864.

Chomętowski Władysław, Materiały do dziejów rolnictwa w Polsce w XVI i XVII wieku poprzedzone wiadomością o życiu i pismach

Jana Ostroroga, wojewody poznańskiego, Biblioteka Ordynacji Krasieńskich, Muzeum Konstantego Świdzińskiego, t. 2, Emil Skiński, Warszawa 1876.

Ciało cielesne, red. Katarzyna Konarska, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2011.

Collecting Nature, red. Andrea Gáldy, Sylvia Heudecker, Cambridge Scholar Publishing, Newcastle upon Tyne 2014.

A Cultural History of Animals in the Medieval Age, red. Brigitte Resl, Berg-Oxford-New York 2007.

A Cultural History of Animals in the Renaissance, red. Bruce Boehrer, Berg-Oxford-New York 2007.

Curiosità - zjawiska osobliwe w sztuce, literaturze i obyczaju, red. Anna Sylwia Czyż, Janusz Nowiński, Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa 2013.

Człowiek wobec natury - humanizm wobec nauk przyrodniczych, red. Jacek Sokolski, Neriton, Warszawa 2010.

Czym jest Oświecenie? 200 lat Gabinetu Rycin BUW, strona wystawy prezentowanej 18 maja - 17 czerwca 2018 r. w Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, hasło: Vincenzo Brenna,

<http://oswiecenie.artmuseum.pl/pl/artysta/b-brenna>

Daszkiewicz Piotr, Polskie zwierzyńce i ogrody zoologiczne w Histoire des ménageries de l'Antiquité a nos jours Gustawa Loiséla, "Kwartalnik Historii Nauki i Techniki" 2004, t. 49, nr 1, s. 119-128.

Dobrostan zwierząt. Różne perspektywy, red. Hanna Mamzer, Wydawnictwo Naukowe Katedra, Gdańsk 2018.

Dumała Krzysztof, Studia z dziejów Szydłowca, "Rocznik Muzeum Świętokrzyskiego" 1967, t. 4, s. 177-260.

Duroselle-Melish Caroline, Lines David A., The Library of Ulisse Aldrovandi (†1605): Acquiring and Organizing Books in Sixteenth-Century Bologna, "The Library" 2015 (June), t. 16, nr 2, s. 133-161. <https://doi.org/10.1093/library/16.2.133>

Dygdała Jerzy, Wcześniej niż Komisja Brukowa? Próba uporządkowania Warszawy w latach trzydziestych XVIII wieku, "Almanach Warszawy", t. 9, Muzeum Warszawy, Warszawa 2015.

Early Modern Zoology: The Construction of Animals in Science, Literature and the Visual Arts, red. Karl A.E. Enenkel, Paul J. Smith, Brill, Leiden 2007.

Encyklopedia historii gospodarczej Polski do 1945 roku, t. 1, red. Antoni Mączak, Warszawa 1981.

Fedorowicz Zygmunt, Dotychczasowe badania nad historią zoologii w Polsce, "Kwartalnik Historii Nauki i Techniki" 1970, t. 15, nr 3, s. 579-592.

Fijałkowski Wojciech, Non omnes res perditae sunt: o ogrodach barokowej Warszawy, "Ochrona Zabytków" 1998, t. 51, nr 4 (203), s. 333-350.

Fisher James, Zoos of the World. The Story of Animals in Captivity, Natural History Press, New York 1967.

Foucault Michel, Nadzorować i karać. Narodziny więzienia, przeł. Tadeusz Komendant, Aletheia, Warszawa 1993.

Garrett Erik A., Why Do We Go to the Zoo?: Communication, Animals, and the Cultural-Historical Experience of Zoos, Rowman & Littlefield/Fairleigh Dickinson University Press, Lanham, Maryland 2013.

Gombrich Ernst H., Sztuka i złudzenie. O psychologii przedstawienia obrazowego, przeł. Jan Zarnański, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1981.

Grabowska Barbara, Zmiany relacji człowiek - zwierzę, czyli cena postępu, "Kultura i Wartości" 2014, nr 2 (10), s. 105-120. <https://doi.org/10.17951/kw.2014.10.105>

Grabowski Tomasz, Założenie pałacowo-ogrodowe Pałacu Branickich w Białymstoku, "Fides et Ratio" 2012, t. 11, nr 3, s. 156-166.

Herzog Vera, Łazienki Ujazdowskie jako budowla reprezentacyjna w latach 1683-1733, "Almanach Warszawy" 2017, t. 11, s. 29-41.

Hierakonpolis Tomb Painting, <https://sumerianshakespeare.com/748301/855901.html>

Hobhouse Penelope, Historia ogrodów, Arkady, Warszawa 2016.

Jakóbczyk-Gola Aleksandra, Człowiek a zwierzę w dawnej Rzeczypospolitej, [https://www.wilanow-palac.pl/czlowiek\\_a\\_zwierze\\_w\\_dawnej\\_rzeczypospolitej.html](https://www.wilanow-palac.pl/czlowiek_a_zwierze_w_dawnej_rzeczypospolitej.html)

Jakóbczyk-Gola Aleksandra, Będkowski Mateusz, Przyrodnicy-kolekcjonerzy: Jan i Jerzy Forsterowie, [https://www.wilanow-palac.pl/przyrodnicy\\_kolekcjonerzy\\_jan\\_i\\_jerzy\\_forsterowie.html](https://www.wilanow-palac.pl/przyrodnicy_kolekcjonerzy_jan_i_jerzy_forsterowie.html)

Jakóbczyk-Gola Aleksandra, Będkowski Mateusz, Słoń dla papieża. Zwierzęta jako dary dla głowy Kościoła w dawnych wiekach, <https://tytus.edu.pl/2020/06/03/slon-dla-papieza-zwierzeta-jako-dary-dla-glowy-kosciola-w-dawnych-wiekach/>

Jakóbczyk-Gola Aleksandra, Będkowski Mateusz, Unieśmiertelnione. Konserwacja zwierząt w imię wiary, nauki i ciekawości, portal "Hrabia Tytus",

<https://hrabiatytus.pl/2021/03/17/uniesmiertelnione-konserwacja-zwierzat-w-imie-wiary-nauki-i-ciekawosci/>

Jarczykowa Mariola, Sarmata w ogrodach Europy i Bliskiego Wschodu, "Śląskie Studia Polonistyczne" 2018, nr 1 (11), s. 39-53. <https://doi.org/10.31261/SSP.2018.11.03>

Jarzębowska Gabriela, Od "ekologicznych aniołów" do "żartocznych diabłów". Przyrodniczo-kulturowe konteksty zjawiska nuisance animals i ich konsekwencje etyczne, "Wakat" 2015, nr 3.

Kaleta Tadeusz, Geneza dobrostanu zwierząt - aspekty historyczne i filozoficzne, "Przegląd Hodowlany" 2017, nr 6.

Kallipoliti Lydia, Evolution of the Zoo. An Overview of Significant Zoological Developments Spanning from Biblical Times through to Contemporary Proposals, Wordpress, Terra Incognita, 6 July 2014, PDF, s. 5, [https://gsappstudioxthessaloniki.files.wordpress.com/2011/07/history-of-zoos\\_lydia-kallipoliti.pdf](https://gsappstudioxthessaloniki.files.wordpress.com/2011/07/history-of-zoos_lydia-kallipoliti.pdf)

Kalof Linda, Looking at Animals in Human History, Reaktion Books, London 2007.

Kamper-Warejko Joanna, Polski XVI-wieczny przekład poradnika Piotra Krescencjusza jako świadectwo przenikania kultur, "Rocznik Przekładoznawczy" 2017, nr 12, s. 153-169. <https://doi.org/10.12775/RP.2017.009>

Kowalski Piotr, Theatrum świata wszystkiego i poćciwy gospodarz. O wizji świata pewnego siedemnastowiecznego pisarza ziemiańskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2000.

Kórnik. Skarbiec kultury i przyrody, red. Stanisław Sierpowski, Parma Press, Marki 2007.

Królewskie ogrody w Polsce, red. Małgorzata Szafrąńska, kat. wystawy, Zamek Królewski w Warszawie, Warszawa 2001.

Kryński Albin, Z kart łowiectwa polskiego, Wydawnictwo "Sport i Turystyka", Warszawa 1991.

Kseniak Mieczysław, Pałgan Karolina, Szkołut Piotr, Zwierzyniec. Od hetmańskiego parku łowieckiego do Parku Narodowego i obywatelskiego miasta ogrodu, "Barometr Regionalny" 2014, t. 12, nr 4, s. 51-59.

Księżna Anna z Sapiechów Jabłonowska (1728-1800) w 200 rocznicę zgonu, red. Adam Wołek, Zbigniew J. Wójcik, Towarzystwo Przyjaciół Siemiatycz, Siemiatycze 2001.

Kucharski Adam, Theatrum peregrinandi. Poznawcze aspekty staropolskich podróży w epoce późnego baroku, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2013.

Kupisz Marta, O dostojnych "Dama dama", <https://parkilodzkie.pl/bpk/o-parku/artykuly/453-o-dostojnych-dama-dama>

Kwapiszewska-Antas Miła, Człowiek wobec zwierząt na przestrzeni dziejów, "Słupskie Studia Filozoficzne" 2007, nr 6, s. 97-110.

Lademacher Horst, Phönix aus der Asche? Politik und Kultur der niderländischen Republik im Europa des 17. Jahrhunderts, Waxman, Münster-New York 2007.

Lorenz Stanisław, Natolin, Towarzystwo Naukowe Warszawskie, Warszawa 1948.

- Loth Roman, Dawni pisarze polscy: od początków piśmiennictwa do Młodej Polski. Przewodnik biograficzny i bibliograficzny, t. 3, red. Wiesława Albrecht-Szymanowska, Fundacja Akademia Humanistyczna, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2002.
- Łopatecki Karol, Ustrój XVIII-wiecznego miasta Białystok, "Miscellanea Historico-Iuridica" 2015, t. 14, z. 1, s. 349-379. <https://doi.org/10.15290/mhi.2015.14.01.22>
- Łukaszewicz Karol, Ogrody zoologiczne. Wczoraj - dziś - jutro, Wiedza Powszechna, Warszawa 1975.
- Majdecki Longin, Historia ogrodów. Od starożytności po barok, PWN, Warszawa 1978, Warszawa 2007.
- Mazaraki Mieczysław, Łowiectwo w Polsce, Krajowa Agencja Wydawnicza, Kraków 1993.
- Minnaert Marcel, Światło i barwa w przyrodzie, przeł. Włodzimierz Zonn, PWN, Warszawa 1961.
- New Worlds, New Animals: From Menagerie to Zoological Park in the Nineteenth Century, red. Robert J. Hoage, William A. Deiss, The Johns Hopkins University Press, Baltimore-London 1996.
- Nędza i dostatek na ziemiach polskich od średniowiecza po wiek XX, red. Janusz Sztetyło, Semper, Warszawa 1992.
- Nieciecki Jan, Białostocki Ermitaż Jana Klemensa Branickiego, "Biuletyn Konserwatorski" 2016, z. 22.
- Nieciecki Jan, Plan rezydencji białostockiej w czasach Jana Klemensa Branickiego, "Biuletyn Konserwatorski Województwa Podlaskiego" 2001, z. 7, s. 67-98. Nie chodzę do zoo, <https://www.polskiezoo.info/>
- Nonaka Natsumi, The Aviaries of the Farnese Gardens on the Palatine: Roman Antiquity, the Levant, and the Architecture of Garden Pavilions, "Memoirs of the American Academy in Rome" 2014/2015, t. 59/60, s. 361-398.
- Nowak Witold, Manfreda Sommera filozofia zbierania, "Kultura i Wartości" 2020, nr 29, s. 89-112. <https://doi.org/10.17951/kw.2020.29.89-112>
- Obraz Polaków i Polski w XVIII w., wyd. Edward Raczyński, t. 16, Księgarnia Nowa, Poznań 1842 (1843).
- O'Regan Hannah, From Bear Pit to Zoo, "British Archaeology" 2002 (December), nr 68, s. 12-19.
- Orzeł i Trzy Korony. Sąsiedztwo polsko-szwedzkie nad Bałtykiem w epoce nowożytnej (XVI-XVIII w.), red. Katarzyna Połujan, Zamek Królewski w Warszawie, Warszawa 2002.
- Osiński Marian, Zamek w Żółkwi, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Sztuki i Kultury, Lwów 1933.
- Oszajca Paulina, Bela Zbigniew, Ulisses Aldrovandi, jego kolekcja przyrodnicza oraz związki z polskimi uczonymi (część 2), "Opuscula Musealia" 2013, t. 21, s. 181-187. <https://doi.org/10.11568/kjm.2013.21.2.181>
- Oudry's Painted Menagerie: Portraits of Exotic Animals in Eighteenth-Century Europe, red. Mary Morton, J. Paul Getty Museum, Los Angeles 2007.
- Pałac Branickich w Białymstoku, t. 1: Inwentarze z XVII i XVIII stulecia, cz. 1, oprac. Karol Łopatecki, Wojciech Walczak, Instytut Badań nad Dziedzictwem Kulturowym Europy, Białystok 2018.
- Panasiuk Ryszard, Człowiek wobec przyrody, "Folia Philosophica" 1993, t. 10, s. 5-26.



Parafiniuk Jan, Rzeczy kopalnych, osobliwie zdatniejszych, szukanie, poznanie i zażycie księdza Krzysztofa Kluka - pierwsze dzieło z zakresu geologii gospodarczej w Polsce, "Przegląd Geologiczny" 2009, t. 57, nr 5, s. 393-400.

Parker Martin, The Genealogy of the Zoo: Collection, Park and Carnival, "Organization" 2020, t. 28, nr 4, s. 604-620. <https://doi.org/10.1177/1350508420910573>

Partyka Joanna, Między scientia curiosa a encyklopedią: europejskie konteksty dla staropolskich kompendiów wiedzy, Instytut Badań Literackich PAN, Warszawa 2019.

Partyka Joanna, "Skład abo skarbiec..." Jakuba Kazimierza Haura jako źródło do badań nad społeczeństwem staropolskim, "Odrodzenie i Reformacja w Polsce" 1996, t. 40, s. 81-91.

Perenc Aleksander, Historia lecznictwa zwierząt w Polsce, oprac. i uzup. Konrad Millak, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1958.

Piekiełko-Zemanek Alicja, Rola ilustracji w historii botaniki, "Kwartalnik Historii Nauki i Techniki" 1986, t. 31, nr 2, s. 505-522.

Podraza Antoni, Jakub Kazimierz Haur, pisarz rolniczy z XVII wieku: studium z dziejów polskiej literatury rolniczej, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo PAN, Wrocław-Warszawa-Kraków 1961.

Polak Ada, Szkło i jego historia, PWN, Warszawa 1981.

Polski Słownik Biograficzny, red. Emanuel Mateusz Rostworowski, t. 24, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław-Warszawa-Gdańsk 1979.

Pomian Krzysztof, Zbieracze i osobliwości. Paryż - Wenecja XVI-XVIII wiek, przeł. Andrzej Pieńkos, słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2012.

Popczyk Maria, Estetyczne przestrzenie ekspozycji muzealnych, Universitas, Kraków 2008.

Probučka Dorota, Filozoficzne podstawy idei praw zwierząt, Universitas, Kraków 2013.

Przeciwdziałanie międzynarodowej przestępczości przeciwko środowisku naturalnemu z perspektywy organów ścigania, red. Wiesław Pływaczewski, Aleksandra Nowak, Monika Porwisz, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, Szczytno 2017.

Przedmieście Piaskowe we Wrocławiu, red. Tomasz Głowiński, Halina Okólska, Wydawnictwo Gajt, Muzeum Miejskie Wrocławia, Wrocław 2015.

Pugliano Valentina, Ulisse Aldrovandi's Color Sensibility: Natural History, Language and the Lay Color Practices of Renaissance Virtuosi, "Early Science and Medicine" 2015, t. 20, z. 4-6, s. 358-396. <https://doi.org/10.1163/15733823-02046p04>

Reeves-Smyth Terence, A History of Deer Management in Ireland with Special Reference to the Glenarm Deer Parks, "Ulster Journal of Archaeology" 2017-2018, t. 74, s. 231-258.

Ringmar Erik, Audience for a Giraffe: European Expansionism and the Quest for the Exotic, "Journal of World History" 2006, t. 17, nr 4, s. 375-397. <https://doi.org/10.1353/jwh.2006.0060>

Roztocze - przyroda i człowiek, red. Tadeusz Grabowski i in., Roztoczański Park Narodowy, Zwierzyniec 2015.

Rzepińska Maria, Historia koloru w dziejach malarstwa europejskiego, Arkady, Warszawa 1989.

- Sahlins Peter, The Royal Menageries of Louis XIV and the Civilizing Process Revisited, "French Historical Studies" 2012, t. 35, nr 2, s. 237-267. <https://doi.org/10.1215/00161071-1498463>
- Serpell James, W towarzystwie zwierząt: analiza związków ludzie - zwierzęta, przeł. Anna Alichniewicz, Anna Szczęsna, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1999.
- Sherr Lynn, Tall Blondes: A Book About Giraffes, Andrews McMeel Publishing, Kansas City 1997.
- Siewniak Marek, Zwierzyniec - ponadczasowe zjawisko społeczno-krajobrazowe. Od Tiglatpilesaria (1115-1076 p.n.e.) do Edwarda Gierka (Arłamow 1989), "Czasopismo Techniczne. Architektura" 2012, R. 109, z. 30 (8A), s. 19-26.
- Simmons John E., Snider Julianne, Observation and Distillation - Preservation, Depiction, and Perception of Nature, "Bibliotheca Herpetologica: A Journal of the History and Bibliography of Herpetology" 2012, t. 9, z. 1-2, s. 115-134.
- Słapek Dariusz, Sport i widowiska w świecie antycznym. Kompendium, Wydawnictwo Homini, Kraków-Warszawa 2010.
- Słomińska-Paprocka Danuta, Powiat szydłowiecki w województwie mazowieckim, Starostwo Powiatowe w Szydłowcu, Szydłowiec 2008.
- Słownik biologów polskich, red. Stanisław Feliksiak, PWN, Warszawa 1987.
- Słownik terminologiczny sztuk pięknych, red. Krystyna Kubalska-Sulkiewicz, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
- Słynne kobiety w Rzeczypospolitej XVIII wieku, red. Agata Roćko, Magdalena Górską, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Warszawa 2017.
- Snyder James, Northern Renaissance Art: Painting, Sculpture, the Graphic Arts from 1350 to 1575, Prentice-Hall, Michigan 1985.
- Sokół Marta, Inwentarz majątności Białegostoku z należącymi folwarkami. Słów kilka o dworze i folwarkach białostockich w 1645 roku, "Biuletyn Konserwatorski Województwa Podlaskiego" 2010, z. 15-16, s. 83-98.
- Sommer Manfred, Zbieranie. Próba filozoficznego ujęcia, przeł. Jarosław Merecki, seria "Terminus", nr 32, Oficyna Naukowa, Warszawa 2003.
- Sucheni-Grabowska Anna, Zygmunt August. Król polski i wielki książę litewski 1520-1562, Universitas, Kraków 1996.
- Szmydki Ryszard, Zbiory artystyczne królewicza Jana Kazimierza w Warszawie i Nieporęcie około roku 1643, Zamek Królewski, Warszawa 1993.
- Świecimski Jerzy, Niektóre zagadnienia ontologiczno-estetyczne i etyczne związane z prezentacją, konserwacją i rekonstrukcją przedmiotów kulturowych w ekspozycji muzealnej, "Muzealnictwo" 1984, t. 28/29, s. 77-93. <https://doi.org/10.3406/camed.1984.961>
- Tazbir Janusz, Od Haura do Isaury. Szkice o literaturze, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1989.
- Tazbir Janusz, Rzeczpospolita szlachecka wobec wielkich odkryć, Wiedza Powszechna, Warszawa 1973.

Tyburski Włodzimierz, Człowiek i świat zwierząt w horyzoncie myślowym doby nowożytnej (wybrane stanowiska), "Przegląd Filozoficzny. Nowa Seria" 2015, R. 24, nr 2 (94), s. 11-23.

Uddin Lisa, Zoo Renewal: White Flight and the Animal Ghetto, University of Minnesota Press, Minneapolis 2015. <https://doi.org/10.5749/minnesota/9780816679119.001.0001>

Wichowa Maria, Pisarstwo Jana Ostroroga 1565-1622, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1998.

Wieczorek Hanna, Wśród dzikich zwierząt we Wrocławiu, cykl: Nasza Historia, "Gazeta Wrocławska" 2014, nr 5 (6), s. 15.

Wieczorkiewicz Anna, Monstrarium, słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2009.

Wielcy przyrodnicy. Od Arystotelesa do Darwina, red. Robert Huxley, wyd. Dorota Szatańska, przekł. i konsultacja Rafał Milanowski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009.

Wiles Deborah A., For Pleasure and Use: Gardens of the Late Seventeenth and Early Eighteenth Centuries as Described by Celia Fiennes and Drawn by Leonard Knyff and Johannes Kip, MA University of Greenwich, 2012.

Wilska Małgorzata, Atrakcyjność kultury dworskiej w czasach Jagiellonów, "Odrodzenie i Reformacja w Polsce" 1994, t. 38, s. 5-13.

Wiszniewski Michał, Historia literatury polskiej, t. 9, Stanisław Gieszkowski, Kraków 1857.

Wiśniowski Grzegorz, Sprawa autorstwa "Robaka sumienia złego", "Nasza Przeszłość" 1971, t. 36, s. 199-208.

Wojciechowska Anna, Koncepcja ogrodu lustrzanych obrazów w Dolnośląskim Centrum Dziedzictwa Przyrodniczego i Kulturowego w Wojsławicach, praca magisterska, Instytut Architektury Krajobrazu, Wrocław 2010.

Wokół "Pasaży" Waltera Benjamina, red. Piotr Śniedziwski, Krzysztof Trybuś, Marek Wilczyński, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Adama Mickiewicza, Poznań 2009.

Wybrane karty z dziejów Wolborza. Materiały z konferencji naukowej z okazji 950-lecia miasta (10 X 2015), red. Maria Wichowa, "Primum Verbum", Łódź 2016.

Zawojska Teresa, Arystotelesowska koncepcja człowieka podstawą racjonalnej działalności gospodarczej, "Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Ekonomia i Organizacja Gospodarki Żywnościowej" 2017, nr 117, s. 5-18. <https://doi.org/10.22630/EIOGZ.2017.117.1>

Zoo and Aquarium History. Ancient Animal Collections to Zoological Gardens, red. Vernon N. Kisling Jr., CRC Press, Boca Raton-London-New York-Washington DC 2000.

Zwierzęta, gender i kultura. Perspektywa ekologiczna, etyczna i krytyczna, red. Anna Barcz, Magdalena Dąbrowska, E-naukowiec, Lublin 2014.